

'Haags' boek over Colombia na burgeroorlog

Daders en slachtoffers moeten het samen proberen te rooien

Karin Anema kiest geen partij in haar boek 'De wet van de stilte, Reis door Colombia'. Duidelijk wordt wel dat het verleden verzwegen dient te worden, wil je na de burgeroorlog in dat land nog een toekomst hebben.

Door Jan-Hendrik Bakker

Nederland heeft zijn tulpen en klompen, Colombia zijn cocaplant en de FARC. Als u dit geen gepaste vergelijking vindt dan heeft u in zekere zin gelijk, maar realistisch is ze wel. Sinds er in het Latijns-Amerikaanse land een vorm van vrede heerst – dat wil zeggen sinds de FARC de wapens grotendeels heeft neergelegd – verkeert het land in een fase van moeizame wederopbouw. Een van de belangrijkste nieuwe bronnen van inkomsten is het toerisme en dat is gefascineerd van de cocaïnehandel en de drugsmafia, maar ook van de nog altijd met romantiek omgeven guerrilla-organisatie FARC, die vijftig jaar lang strijd voerde voor de rechten van de arme bevolking.

Karin Anema is een Haagse reisjournaliste en schrijfster van documentaireboeken. Ze schreef al eerder over Zuid-Amerika, maar ook over de Lappen, over het leven op de binnenvaart en hoe het is om met psychoses te moeten leven. Het boek dat nu is verschenen over Colombia

Slachtofferschap en idealisme kunnen ook de kleur aannemen van misdaad en zelfverrijking, en omgekeerd

is waarschijnlijk haar meest ondernemende en gedurfde project geweest. Het boek dat het opleverde, is een complex en bij tijden verbijsterend verslag van wat burgeroorlog met mensen doet en wat ervoor nodig is om terug te kunnen keren naar een min of meer normale samenleving. Die terugkeer zal in Colombia nog heel lang op zich laten wachten overigens. Dat is zeker.

Motorfiets

Anema vertelt in haar nawoord maar heel terloops hoe ze in Colombia terecht kwam. Het was een kwestie van sluimerende fascinatie die zij op een gegeven moment de vrije loop laat, zo blijkt. De vredesregeling tussen de FARC en de regering is de directe aanleiding, maar er zal meer hebben gespeeld. Over haar motieven heeft Anema het verder niet in dit boek. Ze is het type schrijver dat voluit gaat voor haar onderwerp en zich daar geheel in verliest. Het land doorkruisend achter op motorfietstaxi's, soms

Karin Adema doorkruist Colombia onder meer per motorfietstaxi. | Foto: PR

gen. Het beste is je mond te houden. Zo moeten daders en slachtoffers het samen proberen te rooien. Tegelijkertijd zijn er in het land duistere krachten die helemaal niet willen dat de burgeroorlog stopt, omdat die hun verdienmodel is of omdat de haat nog te diep zit.

Tanja Nijmeijer

In deze sociale jungle zoekt Anema haar gesprekpartners, bezoekt grote steden als Bogota en Medellín, de cocaïnvelden, trekt het hooggebergte in en probeert de geest onder de inheemse bevolking te peilen. Ze komt ook in het dorp van Tanja Nijmeijer en merkt dat deze Nederlandse guerrillastrijdster de status heeft van een vrouwelijke Che Guevara. Ze trekt langdurig op met gewezen leden van de paramilitairen, gedeserteerde FARC-rebellen, commandanten en boeren. Ze laat hen vooral praten en noteert hun verhalen. Wat het bijvoorbeeld betekent om na dertig jaar ongewapend door het leven te moeten; naakt en kwetsbaar, beroofd van je identiteit, ben je dan.

Ze vertelt over de para's die gewend waren onschuldige boeren te doden om daarmee premies op te strijken voor gedode guerrillero's. Over de verkrachtingen als effectief oorlogswapen, want de kinderen die uit deze verkrachtingen geboren werden, spijten de gemeenschap, en hun moeders hebben al evenzeer levenslang. Over de perverse exploitatie van de drugscriminaliteit als toeristische attractie schrijft ze ook. In Medellín is een drukbezochte Pablo Escobar-route. Toeristen komen eropaf als betrof het de Zuid-Amerikaanse Robin Hood.

Geen partij

Anema kiest in dit boek geen partij. Dat gaat haar heel natuurlijk af, omdat ze zich op het standpunt stelt van de journalist-documentairemaker die wil weten wat er leeft, hoe mensen de nu hopelijk voorbij burgeroorlog ervaren (hebben). Zonder krampachtig objectief te worden, laat ze zien dat

zo blijkt. De vredesregeling tussen de FARC en de regering is de directe aanleiding, maar er zal meer hebben gespeeld. Over haar motieven heeft Anema het verder niet in dit boek. Ze is het type schrijver dat voluit gaat voor haar onderwerp en zich daar geheel in verliest. Het land doorkruisend achter op motorfietstaxi's, soms in een klein vliegtuigje of in de bus, probeert ze een beeld te krijgen van wat tientallen jaren geweld, terroristische moordpartijen en drugscriminaliteit in de harten van een bevolking aanrichten.

Nederlanders hebben daar geen idee van. Dat is wel het eerste wat je begrijpt uit 'De wet van de stilte'. De titel van Anema's documentaire geeft aan dat het verleden verzwegen dient te worden wil je in Colombia nog een toekomst hebben. De wredeheden en het onrecht, die overal en door alle partijen begaan zijn, hebben wondden geslagen die elk moment weer kunnen opensprin-

Geen partij

Anema kiest in dit boek geen partij. Dat gaat haar heel natuurlijk af, omdat ze zich op het standpunt stelt van de journalist-documentairemaker die wil weten wat er leeft, hoe mensen de nu hopelijk voorbij burgeroorlog ervaren (hebben). Zonder krampachtig objectief te worden, laat ze zien dat slachtofferschap en idealisme ook de kleur kun-

nen aannemen van misdaad en zelfverrijking, en omgekeerd. Over de historische wortels van de burgeroorlog laat ze evenwel een inheemse man aan het woord, die uitlegt dat de ellende begonnen is zoals overal in dit soort conflicten: een bevoorrechte elite jaagt de arme bevolking van hun grond en eigent zich deze toe om grote winsten binnen te halen. Zo ging het in Europa na de middeleeuwen, in Amerika en in de koloniale wereld. Je hoopt dat er ooit een eind aan komt.

Karin Anema, 'De wet van de stilte, Reis door Colombia'.
Uitgever: Scriptum. Prijs: € 23,50.

KARIN ANEMA DE WET VAN DE STILTE

Reis door Colombia

SCRIPTUM